ГОЛОВНІ ЕТАПИ В РОЗВИТКУ КОМУНІСТИЧНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ.

(Докінчене.)

1919 — 1920 рр., т. є. час, який лежить між першим і другим конґресами Комінтерна, являєть ся часом найбільш бурливого зросту Комуністичного Інтернаціоналу. В цілій Европі бушує стихійний масовий робітничий рух, котрий з закінченєм світової імперіялістичної війни насамперед стає все більш і більш бурливим. Комуністичний Інтернаціонал завойовує симпатії величезних мас пролетаріяту. Филї симпатій Комуністичного Інтернаціоналу проникають в ряди старих соціялістичних партій. Відси нахил в сторону Комуністичного Інтернаціоналу навіть цілого ряду старих провідників "центра". Весною і лїтом 1920 р., як недавно признав і Мартов, у многих провідників "центра" під натиском всїх тодішних обставин склалась думка про бльок між "центром" і лївицею. Відси і поява на другім конгресі Комінтерна таких провідників "центра", як Кріспієн і Дітман, як делеґати Американської Соціялістичної Партії, яка є під проводом Гілквіта, і т. и. Перед Комуністичним Інтернаціоналом виникає небезпека бути затопленим тими центристськими елементами. Комінтерн в той час до певної степени являєть ся модою. Бльокада відрізала Совітську Росію і руководячий центр Комінтерна на довгі місяцї. За границею мало знали про дійсні погляди Комуністичного Інтернаціоналу і многі з представників центра почали серіозно надіяти ся, що III. Інтернаціонал легко буде перетворити в таку орґанізацію, котра по сути річи була би дуже подібна до II. Інтернаціоналу. Сей настрій найкраще висловив провідник італійського центра Моділіяні, коли він весною 1920 р., висловлюючись за вступленє(!) до III. Інтернаціоналу, мотивував се так: "Чому і не вступити до Комінтерна? Се не накладає ніяких особливо тяжких обовязків. Аджеж посилати раз на три місяцї виказову карту до Виконавчого Орґану Комуністичного Інтернаціоналу не представляє особливо великої працї"...

Побачивши сю небезпеку, Комуністичний Інтернаціонал вже з простого почуваня самоохорони повинен був підприняти відповідні кроки. Відси і народились відомі 21 точок услівий, довкола котрих відтак відігралась така пристрасна боротьба.

Забезпечившись у відношеню до правих, другий конґрес Комінтерна відмежував ся також і від т. зв. лївих нахилів. Він вже тоді виступив найрішучійшим робом проти ідеольоґії Комуністичної Робітничої Партії Німеччини. Він дав відсіч тій мнимо-лївій тенденції, котра висловлювалась проти участи комуністів в профсоюзах. Він зробив все можливе, щоби завоювати на свою сторону ліпшу часть революційних синдикалістів, Індустріяльних Робітників Світа і т. п. елементи. Він не уступив сим елементам ні одної пяди своїх революційних позицій.

***

Протягом 1920—21 рр. — року, який лежить між другим і третим конґресами Комінтерну, масовий стихійний робітничий рух в Европі, який так бурливо розлив ся безпосередно після закінченя імперіялістичної війни, в значній мірі притих. Третий конґрес зібрав ся підчас певного рода затиша. Буржуазія окріпла, а значить, окріпли до певної степени і її слуги — соціял-демократи. Над берньською конференцією — першою конференцією після війни, "відбудувавшою" II. Інтернаціонал, буржуазія на початку посміхала ся. Вже згаданий нами німецький професор Фестер писав: "Одиноким альтернативним результатом берньської конференції була згода по питаню про міжнародне робітниче законодавство" (стор. 30 згаданої брошури). Але тепер буржуазія бачить, що сторонники 2-го і 2½ Інтернаціоналів для неї еще дуже а дуже пригодили ся. Противники Комінтерна: Амстердам, лондонський II. Інтернаціонал і віденський двазполовинний Інтернаціонал пробують тепер обєднати ся. Третому конґресови прийшло ся числити ся з меншим темпом міжнародної пролетарської революції, чим на се числив перший конґрес. Період до певної міри легких побід Комінтерна змінив ся періодом, коли кождий цаль шляху, кождий крок вперед приходить ся брати боєм, коли тільки завзятою боротьбою ми зможемо відвоювати позицію за позицією у буржуазії і у її слуг амстердамців.

Програма і тактика Комінтерна начеркнена тепер з достаточною точністю і ясністю. Комінтерн вступив у свій орґанізаційний період. За рік, який лежить між другим і третим конгресами, партії, входячі до Комінтерну, зросли всюди. Нема тепер майже ні одного краю на світі, деб Комінтерн не мав серіозної бази.

Комінтерн не може відмовляти ся від дрібної буденної працї. Наші партії повинні брати і беруть участь також і в виборчій боротьбі. Французька партія поступає правильно, коли вона вділяє достаточно уваги досить дрібному питаню про тактику комуністів, скажемо, при перевиборах в тім чи иншім окремім окрузї. Німецька Комуністична Партія також поступає правильно, коли вона в Турингії або в Саксонії, де від її голосів залежить істноване т. зв. соціялістичного правительства, рекомендує своїм представникам не занимати загально позицію бойкоту. Наші партії поступають правильно, коли вони в боротьбі з Амстердамом беруть ся за методу повільної облоги і не підпринимають покищо штурму тих амстердамських твердинь, котрі покищо такому занятю не піддають ся. Але пробиваючись через всї трудности і пробиваючи собі шлях через колючі загороди, настроєні буржуазією і героями 2-го і 2½ Інтернаціоналів, партії Комінтерна ні на хвилину не випускають з виду тих великих завдань, котрі стоять перед нами.

Головним кличем третого конгресу було: "в маси". Попередні етапи і розвиток Комінтерна характеризували ся тим, що робітничі маси відносились до Комінтерна майже релїгійно. Але сї-ж етапи характеризували ся незвичайною орґанізаційною слабістю окремих комуністичних партій і Комінтерна в цілости. Комунізм в ті часи був для мас якоюсь ще безтілесною, хоч дуже приманчивою ідеєю. Нинїшний період инакший. Не тільки комунізм "взагалї", але і комуністична орґанізація повинна проникати в саму гущу мас. В краях старого европейського робітничого руху нам приходить ся мати до дїла не тільки з буржуазією, котра знова уоружила ся до зубів, але і зі всіми старими соціялдемократичними партіями і профсоюзами, котрі десятилїтями творили свої орґанізації, котрі цїлковито методично і пляномірно ведуть боротьбу проти пролетарської революції. Самим ентузіязмом не можна побідити тепер буржуазію і героїв Амстердаму і 2½ Інтернаціоналу. Їх зорґанізованости ми повинні протиставити потрійну нашу зорґанізованість. Клич "в маси" третий конгрес іменно розумів в тім змислї. Тільки побідивши сектанські "лїві" ухили, ми зможемо нанести смертельний удар прямо в груди опортунізмови.

Почавшу ся правильну, але покищо повільну облогу буржуазної і соціялдемократичної твердинь, почавшу ся пильну, зовнїшно мало ефектовну, орґанізаційно-підготовчу працю Комінтерна, котра дуже трудна і тяжка, дехто уважає як упадок впливу Комуністичного Інтернаціоналу. Не тільки п. Мартов заговорив про "сумерки" Комінтерна, не тільки безхарактерний Леві оплакує мнимий упадок впливу комуністів і ставить собі за честь доказати, що німецька комуністична партія погибла, але і серед молодших і нетерпеливих комуністів часами приймають на віру пророкованя наших ворогів. На самім дїлї ніяких підстав для песимізму нема. Перший рік істнованя Комуністичного Інтернаціоналу здавав ся "лекшим" просто тому, що Комінтерн переживав тоді свою рожеву мрійну молодість. Сейчас Комінтерн виріс, сейчас він вступає в труднїйшу, але більш рішаючу полосу своєї працї.

Комуністичний Інтернаціонал народив ся під кличем горожанської війни. Ся горожанська війна неминучо буде переживати ряд перепон, то зміняючись і доходячи до точки кипіня, то зовнїшним робом ослабляючись і на час наче-б відходячи внутр. Послїдне спостерігаєть ся і тепер. Але як би там не було, далї відійшли в минувшину ті часи, котрі характеризували ся в одній французькій жовнїрській пісні словами:

Une guerre plus legitime
C'est la guerre a gui vous opprime
La seule gue nous ne faisons pas.

(Війна більш законна є війна проти наших угнїтателїв, і сеї то одиноко законної війни ми не бачимо.)

Ні, тепер одинока "законна" війна — війна проти богатих — відбуваєть ся по цїлім світї. Горожанська війна буде продовжати ся, се є неминучим так само, як неминучим є те, що після зими приходить весна.

Російська Комуністична Партія може гордити ся тим, що її вдало ся зробити до сеї пори для Комінтерна. Але вона буде вести свою роботу до кінця. Розвиток подій "утворив з Росії — край Совітів, з Москви — столицю Інтернаціоналу, з російського мужика — вершителя судьби світової культури". Так пише один з видатнїйших представників російської буржуазії в розкричаному збірнику "Смена Вех". Ґрупа "смена-веховской" буржуазної російської інтелїґенції, яка прийшла до признаня совітської власти з національно-патріотичних почувань, представляє собі взаїмовідносини між совітським правительством і Комінтерном по своєму і дуже просто. Ся ґрупа російської буржуазної інтелїґенції "обороняє" совітське правительство проти російської контрреволюції: "чого ви, мовляв, кричите про антипатріотизм і зраду совітського правительства, яке приятелює з III. Інтернаціоналом! Хіба зле, що Кремль використовує в своїй великодержавній політицї III. Інтернаціонал?"...

"По немилосердній іронії судьби, а може бути, по безпристраснім і непомильнім присуді історії, російську національну справу можна тепер робити не в поваливший ся Росії "Третого Риму", а в Росії III. Інтернаціоналу". Так пише один з названої ґрупи устряловцїв Ю. Н. Потехін ("Смена Вех", стор. 33).

Сї новонавернені і справдї повірили, будьто совітське правительство дивить ся на Комуністичний Інтернаціонал, як на оруде помочі своєї заграничної політики. Найбільш просвічені і найбільш "далековидні буржуї не є в силї зрозуміти, чим в дійсности є міжнародне товариство робітників для першого на світї правительства мозолистих рук. Не Комінтерн для Кремля, панове новонавернені, а всї ми — для побіди світової пролетарської революції, орґанізатором котрої являєть ся Комуністичний Інтернаціонал.

Пост фактум ви се зрозумієте, панове. Бо ви грубі емпірики, ви вірите тільки тому, що можна "виняти і положити" "об єфто место". Дайте час, панове! Коли світова пролетарська революція зробить ще один або кілька кроків вперед, коли буде завойована совітська власть, хоч еще в 2—3 краях, тодї може і ви зрозумієте дійсно міжнародне, дійсно світове значінє Комуністичного Інтернаціоналу.

Г. Зіновєв.

ПРОСЬБА О ПОМІЧ.

(З листа до редакції "Укр. Щод. Вістий".)

Дорогі Товариші з Америки!

Чотиролїтна царська війна, трохлїтна революція на Українї та війна з Поляками, дальше бльокада з боку антанти привели до великого господарського крізису на Українї. Держава борючись з найконечнїйшими державними потребами, не має тільки гроший, щоб могла заспокоїти потреби всїх областий житя. Треба купувати машини для господарського житя, паровики, щоб наладити транспорт, поживні средства, щоб заспокоїти елементарні потреби голодуючих околиць, через те менше, або і зовсїм не можна заспокоїти культурних вимагань. На Українї зукраїнїзована низша, середна, а почасти і висша школа, підручників однак бракує, бо нема паперу, щоб друкувати, а також і машин друкарських. Учителїв і взагалї культурних робітників не можна як слїд оплатити і вони дуже терплять фізичний голод. Но найбільше дає ся в знаки голод духовий. Українських книжок мало можна друкувати, а чужої лїтератури — так її зовсїм нема, бо нема ніякого полученя з західною Европою. Вся чужа лїтература ще довоєнна до 1914 р., потім нїчого вже не приходило. Через те працю научну сей брак лїтератури дуже гальмує і прямо робить неможливою. Не можна над якимсь питанєм працювати, бо не знати, чи воно вже може не розвязане, дальше нові методи наукової працї, — невідомі, так що праця головно в области експеріментальних наук, як медицини та натуралїстики, являєть ся неможливою. А треба зауважити, що Україна являєть ся областю, де пошести заразливих хоріб, як сипний тиф, холера, віспа, черевний тиф та поворотний вже від трох лїт в страшний спосіб десяткують населенє. Всїх нових метод боротьби з ними, які дала нам війна світова, не можна примінити, бо чужої лїтератури на Українї нема і не знаєть ся, що в тій галузї зроблено. Українська Академія Наук — дитя революції — скупчила всї культурні сили коло себе, люди хотять працювати та голод так духовий, як і фізичний, сьому перешкаджає. Надлюдські сили напружуєть ся, щоб робота йшла, щоб доказати, що український нарід має в собі богато енерґії до культурних змагань, і що ті змаганя в пролетарській державі тїшать ся як найбільшою допомогою. І ті змаганя треба як слїд оцїнити тим, які в кращих умовах матеріяльного житя працюють. Український академік се не ситий, вигідний, добре одягнений учений буржуазного світа, що в теплій кімнатї сидить і сягає думками в абстрактний світ — користуючись здобутками культури та думки людської цїлого світа, але се герой-борець, що може голодний, може обдертий лїтом, в одній руцї з сапою в руках, в другій з книжкою, зимою в холодній кімнатї, при каганцї бореть ся о фізичне своє істноване та о перемогу української культури. І для того, Товариші, Вам треба прийти з допомогою тим борцям за українську пролетарську культуру, треба розбити той хінський мур, що відділяє всї людські думки Европи від наших культурних працівників. Допомога потрібна так духа як і матеріяльна. Для російської Академії Наук в Петроградї прислали Анґлїйцї книжки, прислали тепер Чехи три ваґони убрань та консерв, за Українську Академію Наук нема кому старатись. (І навіть українські професори вільного українського університету в Празї (імен не хочу згадувати), коли до них студентство зверталось, щоб прийшли на концерт, який мав відбутись на користь Академії, заявили, що вони не знають про істноване Академії, — а може не хотять знати). Для того я звертаюсь до Вас, Товариші, які розуміють вагу справи і не схотять, щоб здобутки революції, за які стільки людий поклали свої буйні голови, пішли на марне, щоб допомогли справі української пролетарської культури. Знайте, що в Київі крім Академії Наук зукраїнїзовані і висші школи як академія мистецтва, медичний факультет (Медична Академія), почасти бувший університет св. Володимира — тепер Висший Інститут Народної Освіти ім. Драгоманова, дальше істнує 24 трудових шкіл і т. д. Людям, що працюють в тих школах і виховують нове поколїнє з новими ідеями треба допомоги. Конечно потреба закупити научну лїтературу на німецькій, французькій та анґлїйській мові, головно що торкаєть ся медицини та натуралїстики. Журнали наукові на американську валюту коштують майже нїчого, а їх присутність прим. в Укр. Академії Наук в сто раз збільшить продуктивність працї і позволить нашій Академії Наук стати на висотї свойого завданя. Длятого наприклад, що Академія Наук заснувалась вже в часах революції, то медична секція майже зовсїм не має ніякої лїтератури. А завданє її щодо научної роботи, щодо приготованя книжок медичних на українській мові, щодо орґанізації підстав научно оброблених для боротьби з страшними епідеміями заразливих хоріб — такі широкі і важні, що без помочи наукової лїтератури не можливо їх виконати. Крім научної лїтератури треба би вислати до Київа убраня а також консерви для людий що працюють при Українській Академії Наук, або і в инших культурних наукових інституціях. Другі народи дбають про російську Академію Наук — та її співробітників а нашій не тільки що нїхто не допомагає, але і не знає про її дїяльність. Наша буржуазна еміґрація занята особистими інтриґами, і замість вертати на Україну і працювати там — де такий брак фахово освічених людий — занимаєть ся сплетнями та дармованєм по ріжних великоміських бруках. Длятого я думаю, що укр. робітництво, якому приходить ся дуже важко працювати на своє житє — зрозуміє скорійше потреби Радянської України і поспішить з допомогою. Всї жертви та посилки місія Української Радянської Соціялїстичної Републики в Празї дуже радо буде могла до Київа пересилати. Еще краще-б було, як би американські товариші вибрали делеґацію, яка-б з тими книжками та дарами матеріяльної натури сама поїхала до Київа, як се зробили були тепер Чехи, і там на місци познайомились з працею наших культурних інституцій, та їх потребами.

Др. Микола Сисак,
асістент Київської Медичної Академії та секретар медичної секції Укр. Академії Наук.

Від Редакції. Справа допомоги Українській Академії Наук в Київі і її культурним робітникам зі сторони українських робітників в Канадї буде обговорена і вирішена на Загальних Річних Зборах Стоваришеня Український Робітничий Дім, які відбудуть ся за два тижні.

Репресії в Добромильщинї.

Староство в Добромилї закрило філїю "Сїльського Господаря", філїю і читальню товариства "Просвіти" в цїлому повітї дальше заборонило відкритє кружка У.П.Т., мотивуючи заборону тим, що кружок не дає достаточної запоруки, провадженя товариства правним способом і що надуживатиме його до політичних цїлий. Дальше заборонило відкритє нових читалень "Просвіти" в Гійську і Коростенку. Дальше заборонило відбутє свята Просвіти в самий день свята на чім філїя мала великі втрати.

Крім сего староство конфінувало Михайла Кіта, управителя української ґімназії, Івана Лазорка, ґімн. учителя, вкінцї Михайла Гавранка і Мих. Бандрівського, урядників "Народного Дому".

РАДЯНСЬКА ВЛАДА І КАПІТАЛІСТИ.

Під таким наголовком читаємо в харківській "Селянській Правдї" слїдуючу статю про курс нової економічної полїтики в радянських републиках:

Основа нової економічної полїтики полягає в тім, що Радянська влада переходить до відновленя капіталїзму.

Промисловість у нас зруйновано через війни, які велись весь час, і от коли Радянська влада приступає до будованя свого внутрішного господарчого житя, перед нею стало питанє про необхідність, як найшвидше підвисшити велику промисловість. Але держава своїми силами відбудувати не може, бо нема в неї матеріяльних засобів — фабрики треба відремонтувати, робітників треба годувати, а головне немає сировини.

А який вихід знайшла Радянська влада?

Вона залишає в себе самі великі і значні заводи і фабрики, а менш значні і дрібні здає в аренду капіталїстови на певних корисних для держави умовах.

Капіталїст відбудує і пустить в рух фабрику або завод на свої кошти, бо він особисто зацікавлений в як найбільшій продукційности підприємства.

Держава встановлює певну найменшу продукційність від підприємства і бере з нього певний відсоток продукції. З приватного власника бере більше, а з артілї та кооперативи менше платнї.

Серед селян йдуть чутки, що Радянська влада зовсїм віддала фабрики — в повну власність капіталїстови, але се звичайно не так — фабрика здаєть ся тільки в аренду.

От, наприклад, здає держава бувшому власникови цегольню на три роки, при чому на користь державі відраховуєть ся 10 відсотків продукції з умовою, що цегольня вироблятиме не менше, як 3,000.000 цегол на рік.

Потім держава може здати трудовій артілї, наприклад, штамповальну майстерню, при чому артіль обовязуєть ся зробити на рік 2.000 замків і 2.000 лопат і держава одержить від неї 15 відсотків продукції. Також і кооперативі держава може здати якунебудь кустарну артіль, але арендної платнї вимагає значно менше ніж з капіталїста.

Далї держава дозволяє відкрити кустарне виробництво сїрників, з якого бере 5 відсотків продукції, з умовою виробляти 5.000 коробок сїрників на місяць.

Виробництво мила не беруть в аренду, бо занадто богато виробляли мила і цїна на ринку впала, а тому виробляти мило їм нема користи. От сї дрібні кустарні підприємства борють ся поміж собою, хто довше протримаєть ся; переможе, звичайно, найміцнїйший, а від сього користь державі, бо для неї мають значінє великі підприємства.

Крім своїх внутрішних капіталїстів держава може віддати підприємство в аренду капіталїстови закордонному. Від здачі такої аренди — для держави користи ще більше, бо засоби виробництва, машини і т. п. в них найновійші і найкраці. Вони так поставлять, відбудують підприємство, що воно зразком буде служити для наших підприємств, будемо в них вчитись.

От тепер ясно, яку користь матиме держава від здачі підприємств в аренду капіталїстам.

Вони відбудують фабрики та заводи, від сього державі велика користь, бо сама вона не може сього зробити, а крім того, держава буде брати з них арендну платню фабричними виробами та грішми.

Але селяни, треба памятати, що всї чисто підприємства знаходять ся в руках держави, се її власність, і тільки тому, що сама вона не зможе їх відбудувати, віддає в аренду капіталїстови, який зі своєї користи відбудує їх.

Тому, звичайно, держава має право забрати в капіталїстів свої підприємства, коли вони не виконуватимуть умов та розпоряджень державних.

Думка.

ТОРТУРИ В XX. ВІЦЇ.

В селї Лїску, пов. Камінка Струмилова, мав місце акт знущаня над людиною, що по своїй грозї є рідкістю серед повени катовань.

В тому селї хтось вкрав серед ночі з хати селянинови О. Микитинови (Полякови) штуку полотна і деякі річи. Микитин закликав собі на поміч державну полїцію з Милятина Нового задля вишуканя злодіїв. До помочі двом полїцаям станули парубки Юзеф Ярославські, Франко Ґрех, Казїк Ґрех, Міхал Маґач і Теодор Ґойнич. Слїдство почало ся з того, що державні полїцаї випили кілька лїтрів горівки, а потому покликали на допити підозрених в крадїжі Параньку Івашків, Василя Кардаша, Параньку Дїдик, Ілька Дїдик і Степана Кушнїра. Парубки, що одержали від Микитина по 500 марок платнї денно і жандарми, що дістали два кірцї пшеницї нагороди, мучили згаданих підозрених через 5 днїв від 6. до 12. грудня, бажаючи видерти з них признанє в крадїжі. Не довідали ся нїчого, замучені показали ся невинними.

Арештованих бито в страшний спосіб. Парубки кололи їх розпаленими голками і шилами, а також розпаленим зелїзом пекли їх пяти, так що тїла мучених цїлі подіравлені.

Паранцї Івашків зломили руку, Ількови Дїдикови викрутили обі ноги (закуті в зелїза).

Коли муж Параньки Івашків Андрій довідав ся про сї знущаня, прибіг на місце тортур. Там його посїпаки також зловили і всипали 190 буків, так що Івашків до нинї лежить тяжко хорий в ліжку і не може рушити ся.

Щойно по 5 днях мук в наслїдок благаня батька Василя Кардаша Ілька суд в Буську повідомив полїцію, щоби перестали людий катувати.

Тому що арештовані були страшно збиті, суд не приняв їх до арешту. Не приняв їх також і суд в Золочеві. Двох з них поміщено в золочівському шпиталї, других відвезено домів. В шпиталї Паранька Івашків і Ілько Дїдик зробили вже передсмертні завіщаня.

Злодіїв не викрито. Один з побитих зізнав справдї підчас мук, що продав крадені річи Жидови Майоркови з Лїска, але вийшло на яв, що Майорко взагалї нїчого не купував від нього. Катований, щоби виратувати ся від побоїв, приняв на себе ролю злодія.

Бо муки арештованих були неописані. Вершком знущань над ними було те, що товчено їх нїґтї між дверми, а поміж ногами випалювано волося.

Знані є самосуди між селянами над злодіями і паліями. Але про такого рода муки через кілька днів як в Лїску, хіба мало хто чув. Самосуди бувають короткі. А тут мучено невинних людий при помочі полїції і наймитів, закажених ідю шовінїзму! ("Вперед".)

Робітнича позичка чехословацьких робітників для Росії.

"Rude Pravo" обмірковує плян позички чеських робітників для Совітської Росії. Пропонуєть ся утворити в Чехословаччинї фонд у висотї 500 тисяч чеських корон для закупна товарів для Совітів. Кооперативний банк мав би випустити акційні білети по 500 і 1000 корон. Фабрика, що достарчала би для Совітів товари на мілїон корон дістала би 1000 штук таких білетів, які розділило би ся між робітниками сеї фабрики.

Робітники покрили би сей кредит тижневими ратами по 20 корон і через рік робітники виплатили би всї рати та стали би кредиторами Совітської Росії.

Французький курієр в Москві.

До Москви прибув перший курієр французького уряду.